

№70. ПРОУЧВАНИЯ НА ОБЕКТ „КУЛТОВ КОМПЛЕКС – МУЗЕЙ НА РЕЛИГИИТЕ”, СТАРА ЗАГОРА

Димитър Янков, Георги Илиев

Проучванията се проведеха през периода от 10.08. до 30.10.2009 г., със средства осигурени от МК, съгласно Договор между МК и РИМ, Стара Загора.

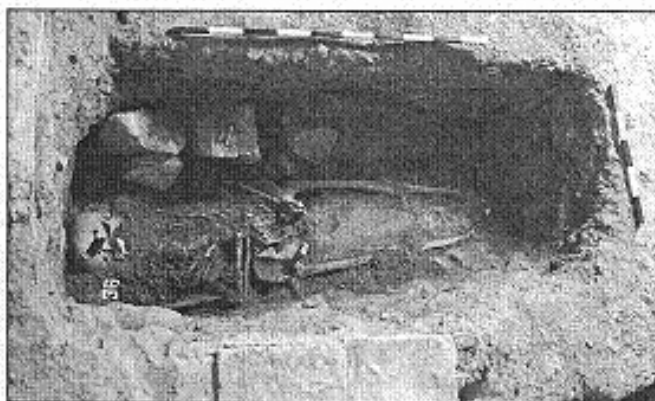
В изпълнение на Програмата за археологически проучвания бяха заложени два нови сондажа източно и северно от сградата на Ески джамия, продължи работата в сондаж 1 (разкопки от 2005 г.) източно от джамията и в молитвения салон северно, южно, западно и в наоса на средновековната църква. Основните резултати от разкопките са следните:

1. Архитектурни останки

1. А. На 0.60 м под подовото ниво и под основите на църквата бяха открити останки от две сгради с правоъгълна форма, ориентирани точно по посоките на света. По-малката сграда попада в централната част на наоса и е вписана в по-голямата, чиито останки бяха разкрити южно от южния зид на църквата. И двете сгради са изградени от камъни със спойка от бял хоросан, а основите са вкопани в здравия

Обр. 1. Пещ за строителна керамика, северно от западното преддверие на джамията

Обр. 2. Гроб №36, в централната част на наоса

терен. Стратиграфската позиция на двете сгради позволява те да се тълкуват като свързани по предназначение. Със сигурност може да се допусне че това са останките от езическо светилище от римската епоха – II – IV в. Допълнително доказателство за това е проучената ритуална яма под северния зид на средновековната църква и вероятно в центъра на по-малкото помещение на античното светилище. В ямата бяха разчистени кости от около 6-месечно прасенце в анатомически порядък. За съжаление на този етап не е възможно изцяло да се проследи плана на двете помещения на езическото светилище, но е ясно че върху неговите останки е изградена към края на X в. средновековната църква.

1. Б. В сондаж 2 положен северно от западното преддверие на джамията беше разкрита южната част на зид с посока изток – запад и останки от отвор за греда на врата. Той е изграден от камъни и тухли със спойка от розов хоросан. Предназначението и тълкуването на този зид засега е невъзможно. Единствено може да се твърди, че сградата, на която е принадлежал, в края на VI в. вече не е съществувала, тъй като основите му са използвани за северна стена на пещ за строителна керамика (Обр. 1).

Част от тази пещ беше разкрита и документирана още през 2005 г. при разкопките в западното преддверие на джамията.

1. В. Сондаж 1 (2009 г.) беше заложен източно откритата ритуална яма от ранножелязната епоха с цел да се разкрият границите на съоръжението. Под основите на джамията бе регистриран пласт от РЖЕ с керамика и две култови фигурки, но изглежда ямата попада под източния зид на джамията и източно от абсидата на средновековната църква.

1. Г. В сондаж 1 (2005 г.) бяха проучени няколко водопровода от османския период, които са захранвали съществуващата до средата на XIX баня, източно от джамията, както и останки от чешма от същото време.

2. Средновековен некропол.

По време на разкопките в и около средновековната църква бяха открити и документирани нови 34 гроба. Общият брой на проучените погребения от некропола достигна 65. Бяха регистрирани няколко интересни обичая. При два от гробовете има опалване на гробната яма след извършване на погребението. Единият от тези гробове попада в централната част на наоса и не е разрушил пода на църквата (Обр. 2).

Явно той е първичен, не принадлежи на ктиторите на църквата и с него може да свърже изграждането на християнския храм. В гроб №35, в централната част на олтарното пространство беше регистриран обичай „вграждане“ (свързан с изграждането на джамията) (Обр. 3).

Пак на това място беше регистриран още един твърде рядко срещан обичай - в ритуална яма бяха открити останки от градежа на църквата и погребване на стенописната украса на средновековната църква. При един от гробовете беше документирано отрязване на главата на починалия и поставянето и между краката на погребения - обичайна практика против вампиряване на починалия.

3. Находки. По време на разкопките бяха придобити 58 находки, сред които 7 монети, железни гвоздеи, бронзови гривни, пръстени, две култови фигурки от РЖЕ, две костени игли. Монетите и останалите находки потвърждават датировките за съществуването на култовия комплекс на това място от края на ранно-желязната епоха до началото на XV в., когато е изградена последната сграда на това място - мюсюлманския храм.

Обр. 3. Гроб №35,
в олтарното пространство
на средновековната църква